

2. Карчук І.В. Проблеми формування екологічної культури в освітньому середовищі / І. В. Карчук // Наука, релігія, суспільство – 2011. – №2. – С. 209
3. Кісель О.В. Філософсько-освітній потенціал егопсихології як засобу формування екологічної культури особистості / О. В. Кісель // Грані 2014. – №10. С. 59.

Ключові слова: культура, екологія, суспільство, освіта, природа.
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Чумаченко І. Є.

Богдан Ілона Сергіївна, Деркач Анна В'ячеславівна

студентки 4-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ОХОРОНИ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ В УКРАЇНІ

Атмосферне повітря життєво важливий компонент природного середовища, який являє собою природну суміш газів, що знаходиться за межами жилих, виробничих та інших приміщень. Повітря становить собою основу життєдіяльності людини і суспільства [1, с. 585]. Специфіка правового режиму охорони атмосферного повітря залежить від його особливих фізичних характеристик, які стотно відрізняються від інших природних ресурсів. Наприклад, оскільки повітря перебуває в постійному русі, в силу свого фізичного стану, який не піддається контролю людини, то воно не може бути об'єктом права власності. З огляду на це охорона і використання атмосферного повітря включає широке коло заходів і засобів спрямованих на його відновлення і поліпшення, забезпечення сприятливого стану та екологічної безпеки, а також запобігання шкідливого впливу на навколишнє середовище.

За даними державної статистичної звітності, у 2016 році в Україні в атмосферне повітря було викинуто 150,6 млн. т діоксиду вуглецю, який відноситься до парникових газів та 1307 тис. т діоксиду сірки та оксидів азоту. Проводячи паралель з 2015 роком, коли було викинуто 162,0 млн. т діоксиду вуглецю та 1316 тис. т діоксиду сірки та оксидів азоту на всій території України. Хоча ми і можемо спостерігати зниження рівня шкідливих викидів у навколишнє середовище, але ці дані було встановлено не враховуючи тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції [6].

За таких умов принципового значення набувають правові засоби охорони атмосферного повітря, адже саме створення дієвої та

ефективної нормативно-правової бази є одним із найважливіших способів реалізації державної політики у сфері охорони атмосферного повітря. Законодавство про охорону атмосферного повітря спрямоване на збереження сприятливого стану атмосферного повітря, його відновлення та поліпшення для забезпечення екологічної безпеки і сприятливого навколишнього середовища [8].

На сьогоднішній день створена досить широка нормативно-правова база для охорони атмосферного повітря. Підґрунтям якої виступають принципи і основи, які були закріплені ще законодавством СРСР. Що у свою чергу зумовлює застарілість норм, які не відповідають реаліям сьогодення та інтеграційним напрямкам України.

Провідну роль у правовій охороні навколишнього середовища відіграє інститут нормування. У ст. 31 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25.06.1991 № 1264-XII та передбачається нормування використання природних ресурсів, визначається його мета [2]. Із ст. 5 Закону України «Про охорону атмосферного повітря» від 16.10.1992 № 2707-XII, в новій редакції від 21.06.2001 № 2556-III впливає обов'язковість встановлення нормативів в галузі охорони атмосферного повітря, а також визначаються наступні нормативи: нормативи екологічної безпеки атмосферного повітря; нормативи гранично допустимих викидів забруднюючих речовин стаціонарних джерел; нормативи гранично допустимого впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел; нормативи вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах та впливу фізичних факторів пересувних джерел; технологічні нормативи допустимого викиду забруднюючих речовин. Порядок розроблення та затвердження нормативів у галузі охорони атмосферного повітря встановлюється Кабінетом Міністрів України відповідно до Закону України «Про охорону атмосферного повітря» [3].

Характерним є те, що всі ці нормативи носять декларативний характер, вони відірвані від сьогоденних реалій, що спричинено широким колом норм, які були просто перенесені із законодавства СРСР. Також відповідно до ст. 2 Закону України «Про тимчасові особливості здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 03.11.2016 № 1728-VIII, в Україні встановлено мораторій на проведення органами державного нагляду (контролю) планових заходів із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, що у свою чергу не дає змогу все ж таки перевірити дотримання нормативів охорони атмосферного повітря, суб'єктами господарювання [4].

Крім нормування, на основі прийняття Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059-VIII було запроваджено новий інститут щодо охорони навколишнього природного середовища. Цим законом було встановлено нову європейську модель оцінки впливу на довкілля, що зумовлено інтеграцією України до

європейської спільноти. Сутність процедури полягає у необхідності проведення оцінки впливу на довкілля до того як суб'єкт господарювання отримає дозвіл на провадження планової діяльності [5]. На нашу думку, перейняття та впровадження такої моделі оцінки є позитивним, адже процедура проведення екологічної експертизи, яка діяла до 2017 року, передбачала її здійснення після отримання суб'єктом господарювання дозволу на провадження планової діяльності. Також позитивною рисою є створення Єдиного реєстру оцінки впливу на довкілля, як інтернет-послуги, на якому містяться усі матеріали і документи, які необхідні для проведення оцінки впливу на довкілля, що мінімізує контакт суб'єкта господарювання із чиновниками.

Ще одним засобом охорони атмосферного повітря виступає юридична відповідальність [7]. За правопорушення у даній сфері може настати цивільна, адміністративна чи кримінальна відповідальність, що визначено відповідними кодексами України, а також Законом України «Про охорону атмосферного повітря». Але знову ж таки механізм реалізації та притягнення до відповідальності винних осіб носить декларативний характер, адже в Україні діє мораторій на перевірки суб'єктів господарської діяльності, що у свою чергу не дає змогу виявити дійсні порушення законодавства у даній сфері.

Отже, беручи до уваги усі результати дослідження можна зробити висновок, що правовий режим охорони атмосферного повітря включає такі засоби: нормування, оцінку впливу на довкілля та юридичну відповідальність. На нашу думку, позитивним є те, що вони існують, закріплені, а також впроваджуються нові, але недоліком виступає механізм їх реалізації. Тому ми вважаємо, що необхідно відмінити мораторій на проведення перевірок суб'єктів перевірок у частині впливу їх діяльності на навколишнє природне середовище, що дозволить виявити правопорушення у даній сфері та застосувати засоби відповідальності. Також необхідно відмовитися від норм, які були прийняті ще в СРСР, адже вони не відповідають сьогоденним реаліям.

Список використаних джерел

1. Екологічне право: підруч. для студ. вищих навч. закладів / І. І. Каракаш. — Одеса: Фенікс, 2012. — 788 с.
2. «Про охорону навколишнього природного середовища»: Закон України від 25.06.1991 № 1264-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 41 — Ст. 541.
3. «Про охорону атмосферного повітря»: Закон України від 16.10.1992 № 2707-ХІІ, в новій редакції від 21.06.2001 № 2556-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 48 — Ст. 252.
4. «Про тимчасові особливості здійснення заходів державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»: Закон України

- від 03.11.2016 № 1728-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 4 – Ст. 37.
5. «Про оцінку впливу на довкілля»: Закон України від 23.05.2017 № 2059-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 29 – Ст. 315.
  6. Економічна статистика [Електронний ресурс] // Державна служба статистики. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
  7. Каракаш І. І. Правова охорона атмосферного повітря як основного компонента природного середовища / І. І. Каракаш. // Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. – 2014. – №2. – С. 199.
  8. Копиця Є. М. Нормування як засіб правового регулювання у сфері охорони атмосферного повітря / Є. М. Копиця. // Вид-во Нац. юрид. акад. України. – 2015. – С. 247.

Ключові слова: атмосферне повітря, охорона, правовий режим, норматив, оцінка впливу на довкілля.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Юрескул В. О.

Босак Оксана Іванівна

студентка 4-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

У сучасній аграрно-правовій теорії джерелам аграрного права України не приділе недостатньої уваги, хоча, вони мають основоположне значення. Існуючий масив знань про джерельну базу аграрного права базується на здобутках доктрини сільськогосподарського і колгоспного права.

Зміни в економіці суттєво впливають на стан аграрного законодавства, вони визначають напрями правового регулювання суспільних відносин в аграрному секторі. Велика частка суспільних відносин, які виникли у сфері сільськогосподарського виробництва, довгий час залишаються не врегульованою на рівні законодавства. Законодавчого урегулювання потребують права селян, аграрно-трудова відносини, правове становище державних, приватних підприємств в аграрному секторі економіки, інших аграрних суб'єктів [1, с. 57-58].

Сучасна система аграрного законодавства досі знаходиться в перехідному стані, вона є нестійкою та надмірно динамічною. Тому в сучасних умовах набувають актуальності дослідження напрямів вдосконалення аграрного законодавства і перспектив щодо його систематизації.